

קוראים יקרים: יישר כח לכל התורמים!
אם אין קמח אין תורה. נשמח לתרומות על מנת
להמשיך להוציא את העלון ולהפיץ אותו ברחבי
אשקלון. ניתן להקדיש את התרומה להצלחה,
זיווג, לרפואה, לעילוי נשמת וכיוצא בזה

ולא יהיה בהם האפר תחת פאר, ויחששו גם כן
שמא לא יהיה פאר תחת אפר". אותם אנשים
חששו שנתנית האפר תהיה קטרוג עליהם כי הם
בכלל לא מניחים תפילין. אז מה הם עשו במקום
זה? הבית יוסף ממשיך: "ונהגו לעשות זכרון אחר
במקומו, שנותנין מפה שחורה על ראש החתן
והכלה, ועל זה פשט המנהג לשבר הכוס אחר שבע
ברכות". משמעות הדבר היא שאנשים שלא היו
רגילים להניח תפילין, חששו לתת אפר ולכן התחילו
במנהגים חדשים כמו מפה שחורה, עד שהתפשט
מנהג שבירת הכוס. את הרעיון של שבירת הכוס
לקחו מהסיפור של רב אשי, אך הסיבה שאמצו
אותו היתה כי לא הניחו תפילין.

לפי זה ברור שמנהג אבותינו הוא המנהג הנכון
ביותר, והמנהג של קהילות אחרות לשבור את הכוס
התחיל מחוסר הקפדה על הנחת תפילין!!! אם כן,
כמה זה מגוחך שחתן תימני שובר כוס בחתונה
במקום לשים אפר. (האם הוא רוצה לרמוז בזה
שהוא לא מניח תפילין?). עלינו להמשיך את מנהג
אבותינו לתת אפר על ראש החתן ולא להיגרר אחרי
שינויי מנהגים. כמו כן, צריך לא לשכוח את העיקר.
מנהג נתינת האפר או שבירת הכוס, תפקידו לזכור
את ירושלים ואת בית המקדש. רגע זה אינו מתאים
כלל לאמירת מזל טוב וחגיגה רועשת. זה הוא רגע
של התייחדות שקיטה עם זכרון החורבן, רגע בו
צריכים להגיע לתחושה של "מי שמתו מוטל לפניו"
ולהתפלל מתוך צער אמיתי על בניין ירושלים
והמקדש. בספר "חופת חתנים" מביא את דברי
היעב"ץ שכתב: "מי יודע שמא כמה לא הצליחו
זיווגים בעוון זה שאינם שמים על לב אבלות ירושלים
בעת שמחתם". מכאן נלמד סגולה לכל החתנים
והכלות: מי שיתאמץ ברגעים אלו להרגיש צער
אמיתי על החורבן יזכה להצלחה רבה בחיי
הנישואין. בעז"ה נזכה כולנו בקרוב לבניין בית
קדשנו ותפארתנו אמן!

שבת שלום, ישי ואדעי.

עורי צפון

להנחלת מסורת יהדות תימן באשקלון

איש על דגלו

זכר לחורבן: שבירת הכוס או אפר על הראש?

ברוב ככל החתונות היום, החתן שובר כוס, כולם
צועקים מזל טוב והחגיגה מתחילה. רגע זה הוא אחד
מרגעי השיא של החתונה. האם מנהג זה הוא המנהג
הנכון, ומהו המקור של העניין?

הגמרא במסכת בבא בתרא בדף ס: מביאה את
הפסוק: "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק
לשוני לחכי אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את
ירושלים על ראש שמחתי. הגמרא שואלת: "מאי
על ראש שמחתי?" ועונה: "אמר רב יצחק: זה אפר
מקלה שבראש חתנים". הגמרא שואלת היכן מניחים
את האפר, והתשובה היא: "במקום תפילין שנאמר
לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר". כך
פסק הרמב"ם בפרק ה' מהלכות תענית הלכה י"ג:
"וכשהחתן נושא, לוקח אפר מקלה ונותן בראשו
מקום הנחת תפילין". גם הטור כתב באבן העזר
בסימן ס"ה: "כן נוהגים באשכנז בשעת ברכה ונתנים
לחתן אפר בראשו במקום תפילין". מארי יוסף
קאפח זצ"ל כתב על דברי הרמב"ם הנ"ל בהערה
כ"ו: "כך נהגו אבותינו מאז ומעולם... ומנהג שבירת
הכוס לא נשמע בחימן כלל".

אם כן, מניין הגיע מנהג שבירת הכוס? הגמרא
במסכת ברכות דף לא. מספרת על רב אשי
שבחתונת בנו ראה את התלמידים שמחים בצורה
שעוברת את גבול המותר. הוא לקח כוס יקרה של
זוכית לבנה ושבר אותה, כדי לעצור את השמחה
המוגזמת. תוספות שם כותבים: "מכאן נהגו לשבר
זוכית בנישואין". האם הכוונה היא שעל סמך
מקרה בודד שרב אשי שבר כוס בנישואי בנו,
החליפו את המנהג המקורי של נתינת האפר? ודאי
שהתוספות לא התכוונו לכך. אם כן, מהי הסיבה
שבגללה החליפו את המנהג המקורי? הבית יוסף
בסימן ס"ה מביא שיש מקומות שנמנעו מלתת אפר
מקלה "מפני שאין העם מוחזקים כלל בהנחת תפילין

"עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם"

זקני תימן באשקלון

מארי סעיד בן יוסף אשואל זכר צדיק וקדוש לברכה

למושל, שהמילה "נבל" מתורגמת לערבית "ג'ה'ל",
שבערבית מדוברת המשמעות היא "ילד" (רס"ג
השתמש בערבית ספרותית, והמשמעות של "ג'ה'ל" היא בור).
מארי סעיד אמר למושל, סך הכל אמרתי לו שהוא
ילד, והמושל פטר אותו.

בתפילות של הימים הנוראים, ראש השנה ויום
הכיפורים היה עומד מתחילה ועד סוף ומעולם לא
החזיק סידור ולא מעה. אמירת הסליחות של יום
הכיפורים היתה שגורה על פיו כמו ברכת בורא
נפשות. היה אמן במלאכת הסת"ם שגם אותה
העביר. לשבחו יאמר שהיה כותב ספרי תורה באופן
מיוחד בדומה לר' חייא התנא. הוא היה שוחט,
מפשיט, מעבד את העורות, משרטט וכותב הכל כמו
ידיו. גם העתיק בעט מהיר וביד אמונה ספרי קודש
רבים כגון תאג'ים, הפטרות, דיואנים, סידורים ועוד.

אני מחזיק סידור עץ חיים שהוא כתב לאבי ז"ל.
מאז ומעולם, משאת נפשו היתה לזכות להגיע לארץ
ישראל ולירושלים. זכרני שפעם בתימן חלה מאוד,
וכל המשפחה סביבו, ואני הייתי מיצר ומודאג מאוד,
מי ינהיג אותנו? וממי אני אשאב מים חיים? והוא
היה בוכה ומשנן מאמר חז"ל בגון עין יעקב: "אינו
דומה פולטה (הכוונה לנשמה) בחיק אמו (הכוונה לארץ

ישראל), לפולטה בחיק נכריה (הכוונה לארץ הנכר)" –

(מקור הדבר בירושלמי כלאיים פרק ט' הלכה ג' שם מסופר על
האמורא עולא שלפני מותו בבבל, בכה, והיו האנשים מנחמים אותו
שללאחר מותו יקחו אותו ויקברו אותו בארץ ישראל, ועולא לא
התנחם ואמר: "לא דומה הפולטה בחיק אמו לפולטה בחיק נכריה").

תהילה לאל בסוף זכה לעלות לארץ הקודש והתגורר
באשקלון. הייתה לו בית כנסת בצפון א', ומשם
המשיך להקרין אור קדומים על קהילתנו.

ראיתי זכות וחובה קדושה לעצמי, להעלות מנביח
השכחה, אישיות תורנית דגולה, שלצערנו נשכחה
מן הלב שלא בצדק, ולא זכתה לזכרון ולתודעה
הראויים לה, כי הפשטות והצניעות היו נר לרגליו,
ומעולם לא התבלט ולא החזיק טובה לעצמו, הלוא
הוא מורינו ורבינו ועמרת ראשנו מארי סעיד בן יוסף
אשואל הלוי זצ"ל, שהיה רב, שוחט ומורה הוראה
שהוסמך על ידי הרב הגאון יחיא יצחק הלוי, הרב
הראשי והראב"ד ליהדות תימן בצנעא.

מארי סעיד נולד בשנת התרמ"ה בעיר מדאייר
(שנפת צ'לימה הסמוכה לעיר חבר שבאיזור חאשד). הוא היה
נגר ובר נגר בכל מילי דאורייתא, בר אוריין ובר
אבהן, זרע ישישים, שעמד בפרץ ושמר בקנאות
ובמסירות על גחלת התורה והיראה, והיה למגדל
אור בכל האיזור, ממחוז כמר וְאַצְ'יָאֵלֶעַ עד אֶלְקַפְלָה
וְאַלְמְדָאן. הוא הסמיך שובי"ם ומורי הוראה, הכריע
בכל עניין בהתייעצות עם הרב יחיא יצחק ובית דינו,
ועל פיו ישק דבר בכל האיזור. בין תלמידיו שהוסמכו
על ידו: מארי יחיא מוסא קאפח זצ"ל, מארי סעיד
דהארי זצ"ל, מארי יוסף דהארי זצ"ל, מארי עזרי
סוכיתל זצ"ל, מארי יחיא יצחק קאפח זצ"ל, מארי
הארון בן סליימן מרמלה ועוד רבים.

הוא היה איש מעש שעמל לפרנסתו במלאכת
הנגרות ויחד עם זאת עסק בתורה ודאג להנחיל את
המורשת לקהילה ולדרורות. זכרני שהייתי לומד
אצלו, ואגב, הוא לימד תוך כדי עיסוקו במלאכת
הנגרות. אני הייתי מחזיק ספר והוא עוקב, מעיר,
מסביר ומתקן בעל פה. הוא תלה בי תקוות רבות
והיה מאלץ אותי לתרגם מתוך ספר ארבעה ועשרים
מן הטקסט המקראי בלבד.

מארי סעיד אשואל הנהיג את קהילתו על פי מסורת
ראשונים. לא הסכים לשנות מנהגי ראשונים. גם
בענייני הלכה הקפיד על הוראת הדין לאמיתה. פעם
היה מי שהורה הלכה שלא כדין, ומארי סעיד
התבטא כלפיו בחריפות: "מי הנבל שפסק כך?".
אותו אדם נפגע ותבע את מארי סעיד אצל המושל.
מארי סעיד הגיע מצוייד עם תרגום רס"ג, והראה

מארי סעיד אשואל ולב"ע בשנת התשכ"ה ונקבר על פי צוואתו בירושלים. לצערנו הרב לא זכה לבנים של קיימא. בתו היחידה, שעלה אתה לארץ היתה יונה (חמאמה), שהיתה רעייתו של דודו, אברהם אשואל (אביהם של יחיא וחיים משיכון דרומי ואחיהם של מסעוד, אביהם של בעו, אליעזר וסעדיה). נכדה אחת היתה לו, בת בתו, ברכה אשואל שהתמסרה כל כולה לחינוך.

(תודה רבה לרב זכריה אשבל יצ"ו מירושלים, שהתיעוד הנ"ל נערך מתוך מה שכתב ומה שסיפר).

אבקש מכל מי שיכול לעזור בחיבור ואיסוף חומר על זקני תימן שיפנה אלי 0546758864

הרב דוד עצר יצ"ו - "חזון ישעיהו"

בהפטרה מסופר על הפורענות שתגיע לישראל בחורבן בית המקדש וירושלים. ישעיהו בן אמוץ הנביא, היה מזרע המלוכה ומן הפרתמים, בן אחי המלך, כפי שאמרו חז"ל שאמוץ ואמציה אחים היו. לבו היה כלב הארי בתוכחותיו, והכין עצמו לתת גוו למכים, ולחיייו למורטים על כבוד ה'. נבואתו היתה במראה ולא בחלום- "חזון ישעיהו"- חזון היא המדרגה היותר גבוהה במעלת הנבואה (אברבנאל). אמרו חז"ל: שלושה נביאים הם- הרואה ספר מלכים בחלום יצפה לגדולה ועשירות, הרואה ישעיה יצפה לנחמה, הרואה ירמיה ידאג מן הפורענות (אבות דר' נתן פרק מ'). שני נביאים נתנבאו בלשון חזון והם ישעיה ועובדיה. ישעיה גדול שבנביאים ועובדיה קטן שבנביאים. ישעיה נתנבא מפי הסנהדרין, שנאמר: "ואשמע את קול ה' אומר את מי אשלח"- מפי הקב"ה, "ומי ילך לנו"- מפי הסנהדרין, שאף על פי שהיה מתנבא מן הקב"ה, אילו היתה סנהדרין זזה ממנו, לא היה לו רשות להתנבאות. "חזון", בגימטריא 71, שהתנבא מפי 71 אנשי הסנהדרין, ונתנבא ב71 לשון.

בתנא דבי אליהו רבא ט"ז נאמר: "פעם אחת הייתי יושב בבית המדרש הגדול בירושלים ובא תלמיד אחד ושאל אותי: רבי, מה נשתנה ישעיהו בן אמוץ מכל הנביאים שהוא היה מתנבא כל הטובות וכל הנחמות לישראל יותר מכל הנביאים?! אמרתי לו: בני, מפני שהוא היה מקבל עליו עול מלכות שמים בשמחה, יותר מכל הנביאים, שנאמר: "ואשמע את

קול ה' אומר את מי אשלח ומי ילך לנו, ואומר הנוני שלחני", ולא עוד אלא היה ישעיה מתנבא על כל האומות: "משא בערב, משא מואב, "משא דומה".

ישעיהו הנביא מוכיח את ישראל באמרו: "ידע שור קונוה וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע, עמי לא התבונן". בתלמוד הירושלמי מסופר על חסיד אחד בשם ר' יוחנן, שהיה לו שור שאתו היה עובד כל ששת ימי המעשה, וביום שבת קודש שָׁבַת. לאחר ימים, התהפך עליו הגלגל ונהיה עני ומכר את שורו לנכרי. כשהגיע יום שבת קודש, שָׁבַת השור ממלאכה, כפי שנהג בביתו של היהודי. הנכרי שלא ידע מכך אילץ את השור לעבוד. השור התעקש ולא עבד. הנכרי הכה את השור מכות נמרצות ולמרות זאת השור לא זז ממקומו. הנכרי בא אל היהודי בטענת מקח טעות- "שור עובד קניתי ולא שור שובת"- נגש היהודי אל השור ולחש באזניו: דע לך שאינך עוד ברשותי, ואתה כבר ברשותו של הנכרי ומעתה עליך לעבוד ביום שבת, כי רק יהודי מצווה על שביתת בהמתו בשבת. מיד קם השור מרצו לעבוד. בראות הנכרי פלא זה, שאל את היהודי, מה לחשת לז? ענה היהודי: אמרתי לו שמכרתי אותך לגוי, והגוי אינו מצווה על שביתת בהמתו. כיון שראה הנכרי כך, הלך ונתגייר ולמד תורה עד שנקרא רבי, וקראו לו ר' יוחנן בן תורתא. עוד מסופר במדרש על השור שנתן אליהו הנביא לנביאי הבעל על מנת להקריבו על מזבחם, ולא רצה השור ללכת עמם בעום אופן. כמו כן, מסופר בגמרא על חמורו של ר' פינחס בן יאיר שסירב לאכול מן השעורים מכיון שלא היו מעושרות (חולין דף ז.).

מורי ורבותי, כל זה מרומז בפסוק "ידע שור קונוהו". יש שור היודע את בעליו, ואילו אתם עמי הגעתם לשפל המדרגה אפילו מן השור והחמור כמו שכתוב: "ישראל לא ידע, עמי לא התבונן". בעקבות כך הנביא מוכיח את ישראל בכינויים חריפים: "גוי חוטא, בנים משחיתים, קציני סדום" ועוד. ה' נתן לעמו ישראל מקום לתשובה ופתח לתקוה כמו שכתוב: "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה".

חן חן לרב ישי ואדעי על המאמץ הגדול להוצאת העלון. יהי רצון שנזכה לעבוד את השם מאהבה ושמחה ונזכה כולנו לראות בבניין בית מקדשינו ותפארתינו במהרה בימינו אמן.

בוזסות "מורשת תימן"

המרכז לתשמישי קדושה טליתות וספרי קודש

להזמנות: בועז אשבל / 0507373234 / 0772042294

שדרות בן גוריון 30 אשקלון

ashbel.boaz@gmail.com

"היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך" - שיעורי תורה ומארי לילדים

שיעורים	בית הכנסת
<u>מארי לילדים - ראשון, שלישי וחמישי 054-6758864</u> שיעור בגמרא - יום ראשון לפני מנחה הרב יחיאל כהן ביאורי תפילה "עץ חיים" (מהרי"ץ) - יום שלישי בשעה 18:30 - הרב ישי ואדעי שיעור בהלכה - שבת בשעה 16:30 - הרב ישי ואדעי	משכן אביחי לכיש 16, נווה אילן
גמרא ראש השנה - יום שלישי אחרי ערבית - הרב עידן דהרי עין יעקב - יום רביעי אחרי ערבית - הרב מאיר פדאל פרשת שבוע - שבת בשעה 12:00 - הרב מאיר פדאל גמרא מסכת שבת - שבת בשעה 13:30 - הרב חיים הלוי שתילי זיתים - שבת בשעה 16:00 - הרב מאיר פדאל רמב"ם - שעה אחרי צאת השבת - הרב סעדיה נפש	נצח ישראל
שיעור בהלכה - יום חמישי - אחרי תפילת ערבית - הרב אורן צדוק	נווה שלום
<u>מארי לילדים - כל יום 17:00-19:00 050-7838966</u> הלכה - ראשון ושני 20:00-21:00 - הרב דוד עצר שיעור לנשים - שלישי 20:15-21:15	אבן ספיר
כשעה וחצי לפני מנחה של שבת לימוד עם מארי יעיש גיאח	כנסת ישראל
שיעור בהלכה - יום ראשון בשעה 19:30 - מו"ר הרב יוסף סאמין	עינות מים
שיעור בהלכה - בשבת בשעה 16:30 - הרב אביעד סיאני	עזרת אחים
לימוד רמב"ם, שולחן ערוך ומדרש - ימים א'-ה' בין השעות 11:00-13:00	מגדל עוז
שתילי זיתים - יום שני בשעה 18:00 - הרב סעדיה נפש גמרא מסכת שבת - יום רביעי 21:00 - הרב חיים הלוי מלוה מלכה ולימוד ספר חובות הלבבות - מוצאי שבת בשעה 21:30 - הרב חיים הלוי	בית מדרש ע"ש הרב אבהר
גמרא והלכה, כל יום בין השעות 11:30-13:15 - הרב סעדיה עצר	מארי סאלם עמראן
יום שלישי בשעה 18:15 - הרב סעדיה נפש	עץ חיים (נגר)
גמרא - יום שלישי 18:00-20:30 - הרב שריה דחוח הלוי שתילי זיתים - בשבת שעתיים לפני מנחה - הרב שריה דחוח הלוי	בית הלוי